

בנשיאות מורנו הרב חיים רבי שליט"א

דעת זקנים

עלון שבועי להגדלת ורוממות התורה ולומדיה, והחדרת השקפה טהורה ואמתית לכל אחד מישראל

גליון מס': 375 פרשת: קרח שבת קודש ב' תמוז תשפ"א (12 ביוני 2021 למניינם)

תל-אביב	19:27	20:30	ציאה	ר"ת
ירושלים	*19:10	20:27		
חיפה	19:18	20:31		
באר שבע	19:25	20:27		

*לנוהגים 40 דק' 18:50

"לכה דודי לקראת כלה, פני שבת נקבלה"

המשא המרכזי

מורנו הרב חיים רבי שליט"א

וחנון, ולא מענישים מיד. אבל כאשר זה חסר, ויש קצת גאווה וכבוד עצמי וחסר התלהבות ואין שם טוב וחסר קידוש שם שמים, וזה גורם שאין לאותו אדם מציאת חן, ואז גם על עוון שעדיין לא עשה הוא כבר מאוס בעיני ה' כמו אליאב, ועל אחת כמה וכמה שעשה בפועל עוון אחד כמו נדב ואביהוא. וזה פסוק מפורש של הנביא מיכה (י, 1) "מי אֵל כְּמוֹךָ וְכוּ' לְשֹׁאֲרֵי תְּהַלְתוּ", ודרשו חז"ל (לפני השנה יז), למי שמשים עצמו כשיריים. וכידוע מהמפרשים, את עצמו כשיריים, ואת אחיהם בכבוד גדול (עיין ערוך לר' ע"ס), וכידוע, נדב ואביהוא היה חסר להם ענווה בדרגה העצומה שלהם (עיין פנהליון טז). המרגלים ביקשו כבוד לעצמם (כמבואר במסילת ישרים פ"א ב"ש הו"ק). קרח כמובן שהיה חסר לו ענווה טהורה, וכמבואר לעיל. וכן, אליאב היה נראה גבוה וחזק משכמו ומעלה, וחסר ענווה טהורה. וענווה גדולה מכולן (עיין ערוך ז"ה טז). אז גם על עוון אחד נענשים וגם על מחשבה רעה נענשים לפני העבירה בפועל. וכידוע, מחשבה רעה לא מצטרפת למעשה לקבל עונש על המעשה, אבל עונש על עצם המחשבה יתכן שמקבל עונש מהשמים לפי שיקול של ה' יתברך.

מה אנחנו למדים מפרשת קרח?

חז"ל אומרים (פנהליון קי), החולק על רבו כחולק על השכינה, המתרעם על רבו כאילו מתרעם על השכינה. והמהרהר אחר רבו כאילו מהרהר אחר השכינה, ע"ש. וגדולי ישראל וחכמי התורה שליט"א הם המנהיגים של הדור וכולנו תלמידים. ובתפילת העמידה בברכת "על הצדיקים" מוסיפים "ועל זקניהם", ואלמלי זקני הדור, אין העולם מתקיים אפילו שעה אחת. ויש בברכה זו כל אותיות התורה, רמז לזקני הדור שמקימים כל התורה מאל"ף עד תי"ו (נחמה דעת ח"ה סימן ט).

וכידוע, מהרמב"ן (פסח שופטים) שמהשמים מסכימים לכל מה שעושים השופטים הצדיקים, ע"ש. נכון שלפעמים לא מבינים הוראתם, אבל אנחנו עושים ולא צריכים להבין. ומפורש בגמרא (ערוך ז"ה טז), אין אדם עומד על דעת רבו עד ארבעים שנה, ע"ש. כמו אברהם אבינו ע"ה שלא השלים את האמונה בה' יתברך, אלא עד שהיה בן ארבעים שנה (עיין ספ"ק משנה פ"ק להלכות עבודה זרה).

ואדרבא, תפקידנו אך ורק להתפלל לה' יתברך על גדולי ישראל שיהיה תמיד קידוש שם שמים גדול.

ובאמת, גם קרח היה יכול להתפלל על משה ואהרן ואליעזר שיזכו תמיד לקדש שמים, בלי תקלות, כי זה לא משנה מי בראש, אלא העיקר כבוד שמים בעולם. והיה בזה זכות גדול מאד מאד לקרח, כי לא העיקר התפקיד ולא המשנה

ישראלית מסכת פנהליון פ"ק י"ד ה"א, ואין לו חלק לעולם הבא. ואוי לנו ביום הדין - כל הרודף אחרי מה שלא מגיע לו, גם מה שיש לו לוקחים ממנו (וזכר הקדוש קרח דף קע"ג). ומשל הדייט - הגמל ביקש קרניים, לקחו לו גם את האוזניים (עיין פנהליון ק"ג).

חכמי הגמרא פחדו מאד

מבואר בגמרא (סוכה נ"ב) על אביי שהיה בצער גדול וחושב ומצטער ואומר על עצמו שחושש מאד מאיסורי עריות. ומבואר בגמרא (כתובות ס"ה) על רבא שהיה דיין בבית הדין והיה לו פחד גדול מאיסורי עריות, עד שפעם אחת קם ויצא מבית הדין, ע"ש. וגם משה רבינו, קודש הקודשים, פחד מלהיכנס לאוהלים של שבט לוי לספור אותם מגיל חודש ומעלה, ועל ידי בת קול שמע מבחוץ כמה נפשות יש שם (כ"ט במדבר ג, טז). וכן במדרש רבה (שיר השירים פ"ה ג), אם באה אשה לפניך לבית המדרש לשאול שאלה בדיני טהרה, תהא רואה אותה כאילו היא הבת שלך שאין יצר הרע, ואל תתן עיניך בה, ותפחד מדינה של גהינם, ע"ש. וזה דעת התורה לפחד תמיד מיצר הרע.

יש כאן קושיה חזקה מאד

וצריך להבין, כיצד זה קורה, על עוון אחד שעשו המרגלים עונש כזה גדול, ועל עוון אחד שעשה קרח עונש כזה גדול, ועל עוון אחד שעשו נדב ואביהוא אש זרה, עונש כזה גדול? הרי ה' יתברך אל רחום וחנון, אך אפיים ורב חסד ואמת, ומסתמא בודאי היה להם רוב מצוות, ולא עזר להם כלל ועיקר.

ובעומק יותר, גם על עבירה בכח ולא בפועל, כמו אליאב אח של דוד המלך עליו השלום, בגלל עוון אחד של כעס שכעס על דוד, לא הסכים ה' יתברך ששמואל הנביא יעשה אותו מלך. ומבואר בגמרא ופירוש רש"י (פסחים ט"ו) שעדיין אליאב לא כעס באמת, אלא בעתיד יכעס, וכבר הוא מאוס בעיני ה' יתברך, כמבואר שם. ובכלל, הרי מחשבה רעה אינה מצטרפת למעשה (קדושין ל"ט). וזה בעצם הפחד התמידי של חכמי הגמרא וכנזכר לעיל.

אז מהו המשקל המדויק של ה' יתברך לשקול בשקל הקודש מצוות ועבירות, ובנידון דידן עוון אחד?

התירוץ חזק מאד מאד מאד

רואים כאן יסוד גדול בעבודת ה' יתברך. עובד ה' באמת הוא עניו וצנוע, שומע תמיד לחכמי ישראל, יודע לקדש שם שמים, למדים ממנו יראת שמים. וכתר שם טוב עולה על כולם (אבות פ"ד מ"ג).

וכשיש הרבה מעשים טובים, אז בשמים אוהבים אותנו. וכשנכשלים בעוון מסוים, אז בשמים האל הגדול הגיבור והנורא, אל רחום

שב ואל תעשה עדיף

אל תאמין בעצמך

בפרשת קרח מפחיד מאד לראות ולשמוע, ללמוד ולהבין על העונש הגדול שקיבלו קרח וכל עדתו. כולם נבלעים באדמה, ויש סברה שאין להם חלק לעולם הבא (פנהליון קט"ג).

קרח היה מנושאי הארון, מובחר שבשבט לוי, ושמע מפי הגבורה עשרת הדברים, והצליח להסית גם את כל שבט לוי שלא נכשלו בחטא העגל ולא חטא המרגלים. וכאן, בפרשת קרח, נגד משה רבינו ואהרן הכהן, נכשלו וגרמו חילול השם גדול.

ורואים כאן שאפשר חס ושלום להידרדר בקלות בעבירות חמורות, ולהפסיד עולם הזה ועולם הבא. וחז"ל אומרים (בבב"ב ט"ג) אל תאמין בעצמך. כלומר, תמיד תחשוש ותיזהר שלא תיפול ברוחניות חס ושלום.

מה הסיבות לנפילת קרח?

רש"י מסביר על חטא המרגלים, ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר, עיין שם. כלומר, היו צריכים ללמוד מוסר ממרים הנביא שקיבלה צרעת כשדיברה על משה רבינו, והיה לה כוונה טובה והיתה גדולה ממנו. וזו מצווה עשה מהתורה "זכור את אשר עשה יהוה אלהיך למרים בדרך בצאתכם ממצרים" (דברים כ"ד, ט). וכידוע, לימוד המוסר קודם ללימוד משניות (עיין משיב בסימן א'). וכל מה שקורה בעולם יש להתבונן וללמוד וליזהר שלא נבוש ולא ניכלם ולא ניכשל לעולם ועד.

סיבה נוספת מבואר בפירוש רש"י (במדבר ג, כ"ט) שבט הקהתי היו בצד דרום של המשכן, וגם דגל מחנה ראובן היו דרומה. והרשעים הגדולים דתן ואבירם הסיתו וקלקלו את קרח, ואוי לרשע ואוי לשכנו, ע"ש. ומוסיף רבינו האור החיים הקדוש (במדבר ט, ט) שהפסוק "ויקח קרח", אין הכוונה שהמעצמו עשה, אלא באמת דתן ואבירם הם הסיתו והחטיאו אותו, ע"ש. וידוע מהרמב"ם (פ"ז מהלכות לוחות), לא לגור במקום של אנשים רעים, ואם אין ברירה, צריך לצאת למערות ולמדברות, ע"ש. ואפילו קרח מנושאי הארון וקבלת התורה וצעק "נעשה ונשמע" (שמות כ"ד, ז), יכול להתקלקל על ידי שני פושעים בלבד, רחמנא ליצלן. ואם בארזים נפלה שלהבת, מה יעשו אזובי קיר (עיין מועד קטן כ"ה).

סיבה נוספת מבואר בגמרא (פסחים ק"ט), קרח היה עשיר גדול מאד מאד. ומחמת עושרו בא לידי גאווה ונטרד מן העולם, ע"ש. כלומר, מידות רעות הרי זה חולי בנפש. ואדם עני קל לו מאד להיות עניו וצנוע, אבל עשיר גדול כזה יש לו עבודה קשה מאד שלא להתגאות. וקרח לא טיפל בעצמו, והתוצאות בהתאם. וגם אם היה בהר סיני ושמע עשרת הדיברות, יכול להיכשל ולטעות ולחלל שם שמים ולהיות אפיקורוס (עיין

מה גורם לאדם המיליון הראשון?

להתענג על ה'

הרב אליהו רבי ראש הכולל

שלום וברכה, מורי ורבותי!

משהו מוזר קורה עם קרח הזה. וזה לא הדבר האחרון שמוזר בהתנהגות שלו. מדובר באדם העשיר ביותר בעולם, ולא רק באותה תקופה, אלא בכל מהלך הדורות כולם, ואפילו עד ימינו אנו.

הגמרא במסכת פסחים (דף ק"ט ע"ב) אומרת, שכאשר יוסף צבר את ההון של כל העולם במצרים בשנות הרעב, וזאת מאחר ורק במצרים היה אוכל, וכל העולם כולו כילה את כספו בעבורו. גזו יוסף הצדיק את הכסף של העולם כולו בשלושה מקומות מרכזיים, כאשר אחד מהם נגלה לקרח.

לשם השוואה: השניים האחרים - האחד התגלה לאנטונינוס בן אסווירוס שבזכות אותה תגלית נהיה קיסר רומי שמלכה על העולם כולו. והאחרונה נגנזה לצדיקים לעתיד לבוא, כאשר ממנה מתכוון הקדוש ברוך הוא לפרנס בדרך הטבע את כל מאות מיליוני הקמים בתחיית המתים לדורותיהם.

עושר בלתי נתפס השייך למנת חלקו של אדם יחיד... בימינו, אין חברה או מדינה שמחזיקות בשליש מנכסי העולם או מהונו.

בכדי לתאר זאת, ממשיכה הגמרא (ספ) ומספרת, "אמר רבי לוי משאוי שלוש מאות פרדות לבנות היו מפתחות בית גנזיו של קרח". ללמדך, שכמות אדירה כזו של פרדות היו אמורות רק לשאת את מפתחות בית האוצרות, וגם הם לא היו מפתחות כבדים במיוחד.

מה הוביל בעצם את קרח עם העושר הגדול הזה להתנגח במשה רבינו. מה היה חסר לו בתור העשיר הגדול ביותר בעולם, או במקרה הצורך, בתור הנדיב מספר אחד של ארגוני התורה, הצדקה והחסד העולמיים? עד כדי כך, שעליו אמרו חז"ל שהוא אחד מאותם שאין להם חלק לעולם הבא.

הגמרא בסנהדרין (דף ע"ב ע"ב) מספרת, שהכל התחיל מדוח שיח תמים לכאורה בינו לבין רעייתו, ביום בו חזר גלוח זקן עם כל אחיו הלוויים. אז אמרה לו אשתו שממש לא הגיוני הביזיון שמשה מעביר אותם, למרות שאת אותו מעשה בדיוק עשה משה גם לעצמו וגילח את זקנו.

אולם, משהו מעבר לכך בער בתוך תוכו של קרח, על אף שעל רעייתו נאמר "איזולת בידיה תהרסנו" (ספ). אולם, גם לאחר אותו הרס, משהו עמוק יותר אמור לגרום לקרח בכדי לרדת לדיוטא התחתונה תרתי משמע.

הגמרא במסכת סוטה (ט' ע"ב) אומרת, שהנחש, בזמן בריאת העולם, נתן עיניו במה שאינו ראוי לו, והתוצאה היתה שמה שביקש ונתנו לו הוא מה שבידו נטלוהו ממנו. "אמר הקדוש ברוך הוא: אני אמרתי הוא יהיה מלך על כל בהמה וחיה, ועכשיו ארוור הוא מכל בהמה ומכל חיה השדה. אני אמרתי יהלך בקומה זקופה, עכשיו על גחונו ילך. אני אמרתי יהיה מאכלו מאכל אדם, עכשיו עפר יאכל".

ללמדך, שמי שמבקש את מה שלא מגיע לו, "זוכה" ונלקח ממנו גם המגיע לו. ועל כך ממשיכה הגמרא: וכן מצינו בקין, ובקרח, ובבלעם, ובדואג ובאחיתופל, ובגיהזי, ובאבשלום, ובאדוניהו, ובעזיהו, ובהמן, שנתנו עיניהם במה שלא ראוי להם. מה שביקשו לא ניתן להם, ומה שבידם נטלוהו מהם.

כלומר, שההגדרה של חטאו של קרח היתה בכך שלא הסתפק במה שהיה לו. מדהים! העשיר הגדול בתולדות העולם לא מסתפק במה שיש לו, ודורש גם את הכבוד של משה רבינו.

העונש שבו "זכה" קרח, על פי דברי המדרש בראשית רבה (ויקרא פ"ב כ"ח ס"ג) שהיתה עדתו שוקעת ויורדת, שוקעת ויורדת, עד שעמדה חנה והתפללה עליהם, שנאמר: "ה' מוריש ומעשיר מוריד שאול ויעל". כלומר, שהנפילה לא היתה חד פעמי, אלא המשיכה ודרדרה אותו ואת עדתו דור אחר דור עד שהגיעה חנה, אמו של שמואל, והתפללה עליהם.

הגמרא במסכת בבא בתרא (ע"ד ע"ב) מספרת על האמורא רבה בר בר חנה שהלך עם סוחר ערבי במדבר. ויום אחד הראה לו הסוחר שני

חריצים באדמה שיוצא מהם עשן, ולקח חתיכת צמר גפן, שרה אותה במים, ולאחר מכן נעץ את אותה חתיכת רטובה בראש הרומח, והכניסו בתוך אחד מהחריצים, ומרוב חום נחרכה החתיכה. ואז אמר אותו סוחר לאמורא רבה בר בר חנה, הסכת ושמע מה אומרים בני העם שלך, קרח ועדתו. ומעיד רבה בר בר חנה, שכאשר קירב את אוזנו לחריץ, הוא שמע את קרח ועדתו זועקים מנהמת לבם: "משה ותורתו אמת, והן בדאין".

מאות דורות ממשיכים קרח ועדתו את אותו סבל איום ונורא, והכל - על פי עדות חכמינו ז"ל - מכיוון שדרש את מה שלא היה מגיע לו, ובעקבות כך גם מה שהיה לו ניטל ממנו.

מורי ורבותי, שותפי השיחה היקרים והאהובים. כל אחד מאיתנו מזדעזע ואומר לעצמו: "לו הייתי במקומו של קרח, הייתי מסתפק באותם מאות טריליונים, ולא הייתי דורש לעצמי מאומה". אולם, במבט מעמיק קצת יותר, נגלה שרבים מאיתנו לא שונים בהרבה מקרח.

קיבלת משה יתברך אשה וילדים כלבבך, מקום מסודר, במקרה הטוב מקום לימודים בו אתה עולה ומתעלה בתורה וביראת שמים מעלה אחר מעלה. אתה מדי פעם עוצר, מסתכל על המודעות של הזכיה ב"לוטו", קורא על המיליונר הבא, ואומר: "לו רק יכולתי, הייתי רוצה גם אני להיות שם".

המחשבה שאם היית שם היית שמח בחלקך ולא היית דורש יותר, היא מחשבה של שקר, כי בדיוק כפי שאינך מסתפק במה שיש לך עכשיו, לא תסתפק אז במה שיהיה לך.

רומן אברמוביץ, היהודי הישראלי העשיר ביותר בארצנו הקטנטונת. הוא נחת כאן, וכבר עתידו כמו עברו לוט בערפל. הוא מוערך כבעל הון של 11.4 מיליארד דולר, כאשר גם המעריכים אומרים שעל רבים מנכסיו והונו טרם ניתן מדד. זה נפלא לדעת על יהודים מצליחים שכאלה, ובפרט לאור עברו הרחוק העצוב. אולם כל אחד מאיתנו שחושב שאילו היה מחליף את רומן היקר, היה יושב רגל על רגל וחדל לעבוד על המיליארדים הנוספים, הרי שהוא משקר את עצמו.

המדרש בקהלת רבה (פסוק א', פ"א י"ג) אומר, אין אדם יוצא מן העולם וחצי תאוותו בידו. אם יש לו מאה, רוצה להופכם למאתיים. אם יש לו מאתיים, רוצה להופכם לארבע מאות. ללמדך, שלרומן, בניגוד אליך, חסרים אחד עשר נקודה ארבע מיליארד דולר. הוא זקוק להכפיל את הונו ודחוף, משום שזהו טבע האדם תמיד לרצות הרבה, ולפחות פי שניים ממה שיש לו.

מי שלא יעבוד על עצמו היום בהיותו אברך או עובד כפיים פשוט, לא יזכה לעולם להיות שמח בחלקו, גם לו יחליף את קרח, ולהבדיל את רומן כאחד.

לא משנה מה יש לך בסל ולא משנה מה היית רוצה שיהיה בו, אילו לא תשכיל להיות "השמח בחלקו", לעולם לא תהיה עשיר. "איזהו עשיר? והי שמח בחלקו" (פסוק פ"ד מ"ב), זה אינו פתגם או תרופת הרגעה לעניים. זוהי האמת לאמיתה, המתארת את אותו אדם שיודע לקום בבוקר ולעשות את המוטל עליו מבלי להכאיב ללבו ולהשתולל יתר על המידה בכדי להכפיל את רכושו. לעשיר האמיתי, בדרך כלל, אין אפילו מיליון דולר אחד. יש לו הרבה פחות, והוא שמח ומאושר בו.

קרח לא היה "נוף מוזר" בנוף היהודי. זו דרכו של העולם. רק שבממדים גדולים זה מתפוצץ בגדול. בכל אחד מאיתנו טמון ה"קרח" הפרטי, הקטן והאישי שלו. על כל אחד מאיתנו להתגבר על כך ולהשכיל לנווט את חיינו ואת שאיפותינו תוך כדי אמונה ברורה בקדוש ברוך הוא, היודע טוב יותר מאיתנו למה אנו זקוקים ומהו הטוב שבבילינו, ולהבין שכל 'סנט' אחד נוסף, היה פועל אך ורק לרעתנו. ולהשכיל להעניק את הזכות העצומה הזו לבנינו ולכל הסובבים אותנו, בבריאות, נחת, שלוה וב"עושר האמיתי", אמן.

וברוכים תהיו!

מה נענה בבית דין של מעלה אחרי מאה ועשרים שנה

שאלה: רציתי לדעת, כשנגיע לשמים אחרי מאה ועשרים שנה וידונו אותנו בבית הדין של מעלה, האם ישאלו אותנו מדוע לא אכלנו מאכלים בכשרות הבר"ץ?

תשובה: אין סוף להידורים! ואפילו בין הבר"צים, ישנם מחלוקות, ואחד פוסל את חברו, ה' ירחם. ועוד, הרי מפורש בגמרא (פסחים מט"ג), שעם הארץ לא יאכל בשר, ומה נענה על כך בשמים. ואולי לנו ביום הדין. ובאמת, הבבא סאלי זיע"א לא היה אוכל בשר, כידוע.

כך שלמעשה, עשה לך רב ואתה מסודר, ואין בעיה (ועי' בטוסט השאלה ביני"א ח"י י"ד סי' ט). ולה' הישועה. ועדיף להזהר ולהקפיד לשלם למוכר בזמן. וכן לברך בכוונה, ולכוין לשם שמים, ואז העוף יהיה מתוק כדין, והנשמה המגולגלת בעוף, תזכה לתיקון מושלם. ותתפלל על כולנו.

לשדך בין בני זוג חילונים

שאלה: מה הדין לשדך בין בני זוג חילונים, כאשר ידוע שאחרי החתונה הם לא ישמרו אף את ההלכות הבסיסיות, כגון שבת, טהרת המשפחה, כשרות וכדומה?

תשובה: מותר לשדך ביניהם, ולאט לאט להשפיע עליהם, ולקרב אותם ליהדות. והרי זה כמו להזמין משפחה לסעודת שבת או חג, וכמובן בתנאי שהם מקשיבים לדברי תורה ומתחזקים, ואחר כך הם נוסעים בחזרה לביתם, ואין כאן איסור של "לפני עיור". ואדרבא, יש כאן הצלה מעבירות בזה שמקשיבים ומתחזקים לאט לאט. והרי זה כעין סמינר, שהרי אם לא היו באים לשבת או חג, בודאי שהיו עושים בביתם הרבה יותר עבירות. וכן פסק הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זיע"א, כידוע. וכן בנידון דידן, אף על פי שהם בעלי עבירות חמורות, מכל מקום על ידי הנישואין אנו מונעים מהם עוד עבירות גדולות שהיו עוברים עליהם אילו לא היו נשואים כדת וכדין. ויש לסייע בעדם להתקדם לאט לאט, "ולוקח נפשות חכם" (משלי י"א, ט).

שמיעת 'טראנסים' לצורך הוצאת מרץ

שאלה: האם מותר לשמוע 'טראנסים' או 'מסיבות טבע' לצורך הוצאת מרץ, כגון ריצה וכדומה? ומה הדין אם באמצע יש קולות שירה של אישה, ואני לא מכיר אותה, וגם לא ראיתיה כלל?

המשך מעמוד 1

ולא השררה ולא הפרסום, אלא לקדש באמת **שם שמים בלבד**, בבחינת מיני ומיניה יתקלס עילאה (עיין סוטה דף ט"ג).

אין לו מחילה עולמית

לפעמים שומעים על גדולי ישראל שכאילו אמרו: "לא מוחל", או שאמרו: "מוחל לכולם חוץ מפלוני", או שאמרו: "מה שציערו אותי עם זה אני בא לעולם הבא", או שאמרו: "אין מחילה עולמית". וזה פלא, הרי הכל מהשמים, וה' יתברך ציווה "לא תקם ולא תטר" (ויקרא י"ט, י"ח), כי הכל מהשמים. ורבינו החפץ חיים זיע"א פסק למעשה (בפתיחה להלכות לשון הרע, לאוון אורח ת"ט), שזה

תשובה: מותר בתנאי אחד, שזה לא ישפיע עליך לרעה, ושאתה מקבל מכך יראת שמים, וכח להמשיך להיות עובד ה', ואשריך. ואם זה משפיע עליך לרעה, וגורם לך הרגשה רחובית וקלות ראש, אסור לך לשמוע.

שלא להביט בפני אדם כשמדברים עמו, בזמנינו

שאלה: יש לי שאלה על מה שכתוב באגרת הרמב"ן: "אל תביט בפני אדם בדברך עמו". לעניות דעתי זה לא מתאים לדורנו, משום שאם אדם ידבר עם מישהו מבלי להסתכל בפניו, הוא ירגיש שהוא אינו אדם ישר, ומסתיר ממנו משהו, וזו הסיבה שאינו מסוגל להביט בפניו. וכן אם מישהו ידבר עם מאן דהו והוא לא יסתכל בפניו, הוא ירגיש שהוא מזלזל בו, ולא נותן לו את מלא תשומת הלב שלו. מה הרב אומר על כך?

תשובה: תלוי עם מי מדברים, אם מדברים עם ההורים, או עם האשה, או עם המשפחה, צריך להסתכל טוב טוב. אולם כשמדברים עם אנשים זרים, יש להטות קצת את הראש למטה, ומידי פעם להציץ בפניו, וזה מצוין.

וגם כשלא מסתכלים, עצם ההקשבה וההרגשה הטובה שנותנים למספר, זה מצוין. וכן כאשר מנענעים את הראש, ומשתפים פעולה בדיבור, ועונים באמצע "כן, כן" וכדומה, הרי זה מרגיע, וזה מצוין.

שמיעת ההבדלה מעומד

שאלה: האם השומעים את ההבדלה צריכים מן הדין לשבת או שמי שרוצה יכול גם לעמוד? והאם יש הבדל בזה אם מבדילים בבית הכנסת או בביתו או אצל אורחים? והאם צריך למחות כמי שיושב או עומד?

תשובה: מפורש בשלחן ערוך (סי' ר"ו, ס"ו), שלכתחילה יש לשבת בעת ההבדלה. וכלשון השלחן ערוך (ס"ג): "אומר הבדלה מיושב". וזו גם סברא, משום שלהוציא ידי חובה צריך קביעות. והרמ"א (ס"ג) מיקל לעמוד, משום שבהבדלה אנו מלווים את השבת ביציאתה. וגם הבן איש חי מביא שיש עומדים למעשה.

ומרן רבנו הגדול זיע"א היה מקפיד לשבת גם בבית הכנסת, ולא היה מתחיל ההבדלה עד שהיה רואה את כולם יושבים. והעיקר לומר בכוונת הלב מלה במלה.

הבאת ילדים קטנים לבית הכנסת

שאלה: אבא המביא את בניו ובנותיו הקטנים לבית הכנסת, ומחמת כן נעשה רעש גדול וחוסר ישוב הדעת לציבור המתפללים, מה עושים?

תשובה: אסור להביא בנות לבית הכנסת כלל אף אם אין רעש, משום שעצם הדבר שבו נמצאות בבית הכנסת, הרי זה פוגע בקדושת בית הכנסת, הן בצניעות והן בישוב הדעת של ציבור המתפללים. ובספר תנא דבי אליהו רבה מבואר, שיש בזה גם סכנה כאשר מביאים ילדים קטנים לבית הכנסת, וכל שכן כשמביאים בנות. ואשה בעזרה מנין? (קלושין ט"ז).

ולכן למעשה, גם כאשר האבא נתון בזמן של אונס ואין ברירה, עדיף שיתפלל יחידי בביתו, וכך יוכל להשיג על בניו ובנותיו כפי הצורך, וזה מצוין.

נשיקות בבית הכנסת

שאלה: כאשר נפגשות נשים בבית הכנסת בפורים או בשבת חתן וכיוצא בזה, ומנשקות אחת את השניה, ולא נעים לסרב לאשה העושה כן, מה הדין?

תשובה: בבית הכנסת יש לקיים מצות מורא מקדש, ולהתנהג בכבוד ראש גדול, ולהרגיש שאין אהבה כאהבת המקום. ולכן אסור לנשק ילדים קטנים בבית הכנסת, וכן אין לנשק את בניו, נכדיו, וכיוצא בזה (ועי' מש"ב סי' נ"ח סק"ג). ודעת מרן רבנו הגדול זיע"א להחמיר שלא לנשק את העולה לתורה בשבת חתן וכיוצא בזה, ואף לא את אביו ורבו (הלייב ח"א עמ' ע"ג). אולם לנשק את יד רבו או יד אביו, מותר גם בבית הכנסת, משום שיש בזה מצוה ויראת כבוד, ויש בזה כבוד המקום וכבוד התורה (הלייב ע"ג, ויחיד ח"ד סי' י"ג). וגם כאשר חמיו עולה לתורה, יעמוד לכבודו עד סיום הקריאה, ואחר כך יגש אליו וינשק את ידיו (הלייב ח"א עמ' קס"ד).

ונראה שהמגיש פניו לנשיקה בבית הכנסת, מצוה לכבד אותו ולשתף איתו פעולה, ולא לזלזל בו חס ושלוש, כדי שלא יתבייש. ורק אחר כך להסביר לו בנועם שאסור לנשק בבית הכנסת וכו'. וזאת משום שהאיסור לזלזל ולבייש אחרים, הוא חמור מאד. ואחרי הכל אין נשיקת חבריו בבית הכנסת דומה ממש לנשיקת בניו הקטנים, וגם אין זה דומה לאיש המגיש את ידו לאשה, וכן להיפך, שאסור בהחלט. ורבנו החזון איש זיע"א היה אומר על זה יהרג ואל יעבור! ויש להסביר להם את חומרת הדברים, והכל על מקומו יבוא בשלום (ועי' בספר המזקק וילקו"י סי' קמ"א ס"ז). ולא שייך כאן מסייע יש בו ממש (מטות ט"ז), משום שזה כעין אונס, וגם כבוד משפחתי בלבד.

ובלבולים בציבור. ועל כל בעיה ציבורית נתפלל שתהיה הצלחה ויהיה קידוש השם גדול. ותמיד נלמד לעצמנו **שב ואל תעשה**. תתפלל ותתחזק באמונה ותקבל הכל באהבה, ובשמים רואים הכל. והפסוק בפרשה (ד', כ"ג) צועק: "וַיֵּצֵא פָּרֶחַ וַיֵּצֵץ צִיץ וַיִּגְמַל שְׁקָדִים" (עיין יומא ט"ג). פרחים, רמז לקישוט המידות הטובות. ושקדים, רמז להתמדה ושקידה בתורה. וזה שווה הרבה מאד מאד ועושה רעש גדול בשמים, והלוואה **שנוזה לכך**. שבת שלום.

האיסור מן התורה בין בצער הגוף בין בצער בממון. ע"ש. והתירוץ פשוט, שעושים כן להרתיע ולהזהיר את השובבים שלא יעזו פנים, ולא יקימו תנועות ולא מפלגות ולא יגרמו מחלוקות. "וַיִּקַּח קָרְחַ", ובתרגום "ואתפלג קרח". כלומר, עשה פילוג בעם, רחמנא ליצלן. ולגדולי ישראל יש אהבת ישראל בשלמות ובהשגות גבוהות. **שב ואל תעשה עדיף** בסיכום, כולנו תלמידים. וחובתנו לקדש שם שמים, ולא להראות עצמנו ולא לגרום למתחים